

Ett nytt museum och ett levande kajstråk

Två möjliga platser för **Sveriges museum om Förtelsen** i centrala Stockholm

Sammanfattning

Sveriges museum om Förintelsen önskar ett nära samarbete med Stockholms stad kring en central placering av vår kommande permanenta museibyggnad.

Sveriges museum om Förintelsen är en vital kulturinstitution: en ljus plats för en mörk historia. Museet erbjuder staden ett angeläget besöksmål och en eftertraktad skolverksamhet. Idag är efterfrågan från framförallt skolklasser större än vad museet kan möta i nuvarande lokaler.

Vi vill se att ett samarbete mellan Sveriges museum om Förintelsen och Stockholms stad om en lokalisering för museet skrivs in i stadens budget för 2026. Som statlig myndighet är vi en långsiktig samarbetspartner med stabil ekonomi och bred politisk förankring.

I en tid då demokratin utmanas globalt har staden möjlighet att ta en tydlig position i det gemensamma europeiska arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter. Ett sådant steg bör tas under 2025 – ett år som markerar 250 år av judiskt liv i Sverige.

Stockholms stads remissyttrande

på betänkandet "Sveriges museum om Förintelsen (SOU 2020:21)"

I Stockholms stads remissyttrande om Sveriges museum om Förintelsen står det att museet bör "ges en central placering i huvudstaden".

Vidare anges:

"Museibyggnaden har i sammanhanget en särskild betydelse och måste leva upp till att det här handlar om att etablera både ett museum och en värdig minnesplats".

"En arkitektonisk och konstnärlig gestaltning av högsta internationella kvalitet är nödvändig för att uppnå detta."

25 september 2020

<https://www.regeringen.se/contentassets/e8af6654fee04f8590f8e89b5215b244/stockholms-kommun.pdf>

Ett museum för staden och en del av en internationell rörelse

Museer berikar och definierar städer. Besökare kommer till Stockholm, och invånarna älskar staden, tack vare dess rika kulturliv och kulturarv. Just nu skapas en ny generation av Förintelsemuseer världen över, och Sveriges museum om Förintelsen är del av denna utveckling.

Nya generationens Förintelsemuseer öppnar över världen

När Förintelsens överlevande och andra ögonvittnen nu går ur tiden blir det samhällets ansvar att berätta. Den nya generationens Förintelsemuseer är välkomnande miljöer med låga trösklar och ljusa, pedagogiska rum.

National Holocaust Museum Amsterdam
Arkitekt: Office Winhov
Öppnade mars 2024
125 000 besökare första året, varav 30 000
internationella besökare. 3500 m².
Foto: Stefan Müller

Nya generationens Förintelsemuseer öppnar över världen

Holocaust Galleries på Imperial War Museum, London
Öppnade oktober 2021
400 000 besökare årligen, varav 200 000 internationella besökare.
Foto: IWM

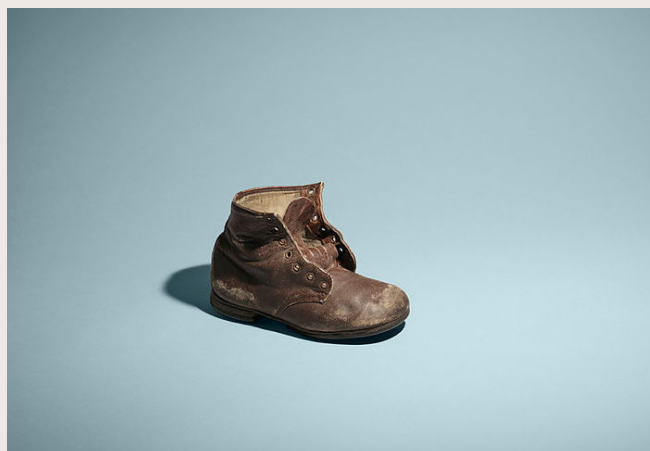
Museets bidrag till Stockholm

En vital kulturinstitution och Sveriges första minnesmuseum

Sveriges museum om Förintelsen är redan idag ett levande och välbesökt museum som erbjuder stockholmare och internationella besökare ett varierat utbud – från skolprogram till spetsiga utställningar och kvällsöppna samtalsscener.

Vi är ett historiskt museum med ett angeläget ämne och en mötesplats för kultur och aktuell samhällsdebatt. Ett museum som samlar in föremål och berättelser, och tillgängliggör dessa med ny teknik.

Sedan 2023 huserar vi tillfälligt på Torsgatan 19. Verksamheten behöver större lokaler som är anpassade för museiverksamhet och som har en synlig närvaro i staden.

En långsiktig samarbetspartner med stabil grundfinansiering

Museet har ett långsiktigt regeringsuppdrag med en bred politisk uppbackning. Vi har ett årligt anslag på 55 miljoner kronor. Arbete pågår med att upprätta en organisation för fundraising. Det finns goda möjligheter att knyta extern finansiering till etableringen av ett permanent museum med hög arkitektonisk kvalitet.

Expertis kring att etablera och utveckla besöksmål

Sveriges museum om Förintelsen är del av Statens historiska museer. Myndigheten har stor erfarenhet av att utveckla populära besöksmål för olika målgrupper, inte minst barn och unga. Övriga museer som ingår i myndigheten är Historiska museet, Hallwylska museet, Livrustkammaren, Ekonomiska museet, Skoklosters slott och Tumba bruksmuseum.

En mötesplats för breda målgrupper där skolelever är prioriterade

Museet är en välkomnande plats med låga trösklar som skapar möten mellan olika aktörer och generationer. Genom många samarbeten är museet brett förankrat i civilsamhället.

Museet har ett fullbokat skolprogram med upp till fyra skolklasser om dagen. Många elever återvänder och tar med sig sina familjer. Från skolorna finns ett stort behov och starkt engagemang. Efterfrågan från olika besöksgrupper och samarbetsparter är större än vad museet kan möta i nuvarande lokaler.

En symbol och aktör i demokratins tjänst

Demokratin utmanas globalt och historien missbrukas i ideologiska syften. Förintelsemuseer visar vad som händer om demokratin monteras ner och hatet får fritt spelrum.

Intresset för historia och demokratifrågor är stort bland breda målgrupper, och såväl regeringar som privatpersoner betonar vikten av detta. Museer är den institution som har högst förtroende bland allmänheten. Värdet av detta kan inte underskattas. Museet är både en aktör och symbol i arbetet mot antisemitism, antiziganism och totalitarism.

Ett museum vid kajen – två möjliga platser

Ett museum vid kajen – två möjliga platser

Vi har undersökt två möjliga lägen i befintliga byggnader längs Stockholms kajer: Tullhuset på Blasieholmen och Stadsgårdsterminalen intill Slussen.

Båda platserna erbjuder värdiga och centrala lägen, med möjlighet att omvandla historiska miljöer till välkomnande utställningsrum och levande kajstråk. Dessa möjliga placeringar gör museet lättillgängligt för skolklasser, allmänhet och turister. Kajernas identitet som kulturella nav stärks, och genom museet etableras en stark symbolisk plats i arbetet för demokrati.

Museet blir en viktig offentlig verksamhet som inte bara tar plats i det gemensamma stadsrummet, utan också bidrar till att forma ett öppet och inkluderande samhälle.

Ett museum som bevarar och utvecklar stadens maritima miljöer

Vi vill skapa ett museum med låga trösklar och levande utemiljöer som knyter an till kajens historia och erbjuder nya mötesplatser vid vattnet. I båda fallen kommer museet utveckla och förädla en historisk byggnad och öppna upp den och stadens kajer för en bredare allmänhet.

Museet på kajen går dessutom hand i hand med Sveriges historia och hur Förintelsens överlevande kom till Sverige över vattnet.

Stadsgårdsterminalen / Birkaterminalen 1978. Foto: Wikipedia/CC

Tullhuset på Blasieholmen. Foto: Stadsmuseet

Tullhuset – scenarier på Blasieholmen

- 1: Tullhuset och ett hamnmagasin
- 2: Tullhuset med utbyggnad under mark

Tullhuset och dess sammanhang

En placering i Tullhuset möjliggör utveckling av Blasieholmens kaj- och parkmiljö, samtidigt som Tullhuset bevaras och det fortsatt finns utrymme för annan fastighetsutveckling intill.

Närheten till Stockholms stora synagoga och Raoul Wallenbergs torg knyter an till ett judiskt sammanhang i staden. Platsen bär dessutom på en historia: i nuvarande Lydmar hotell låg den nazistiska legationen under andra världskriget. Detta gör Blasieholmen till en autentisk plats avseende Sveriges relation till Förintelsen.

Kulturinstitutioner

Ett judiskt och historiskt sammanhang.

Tyska legationen 1945. Foto: Lennart af Petersens

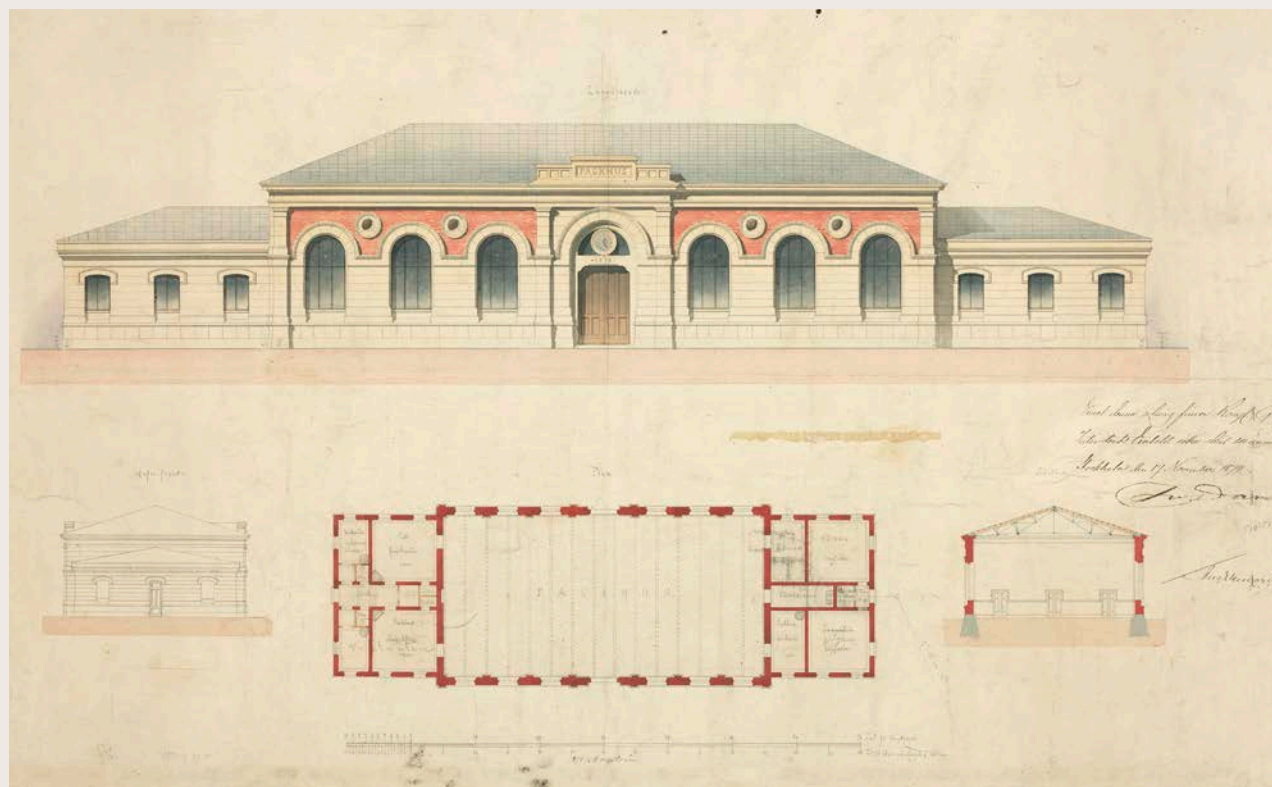
Tullhuset – museets bas

Tullhuset uppfördes som en stor öppen hall med flyglar och ett tillgängligt markplan för varuhantering. Under årens lopp har byggnaden genomgått stora förändringar och använts för en rad olika syften.

Vårt förslag är att restaurera Tullhuset och återställa dess fasad, samt öppna det för allmänheten som ett inbjudande utställningsrum. Här placeras basutställningen tillsammans med grupprum för workshops och pedagogisk verksamhet – en permanent bas för museet. Utöver Tullhuset föreslår vi salar för tillfälliga utställningar och programverksamhet i ett av hamnmagasinen, alternativt i en utbyggnad under mark.

Tullhuset idag, uppmätt av Leo Crawford.

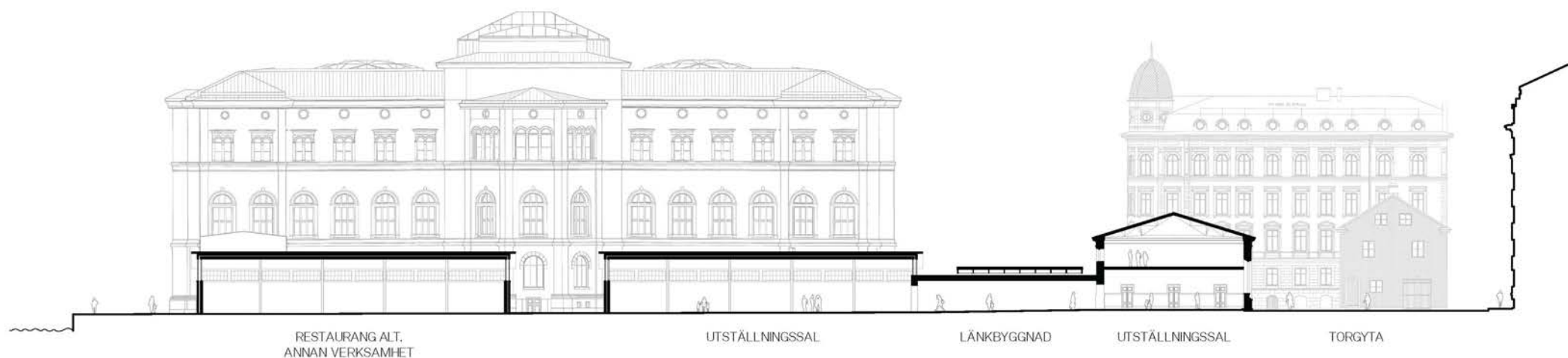

Tullhuset, original Axel Fredrik Nyström.

Scenario 1: Tullhuset och ett hamnmagasin

Tullhuset och det intilliggande hamnmagasinet iordningsställs som publika utställningsrum. En sammanlänkande byggnad i ett plan uppförs mellan husen och rymler entré, kommunikation och logistik.

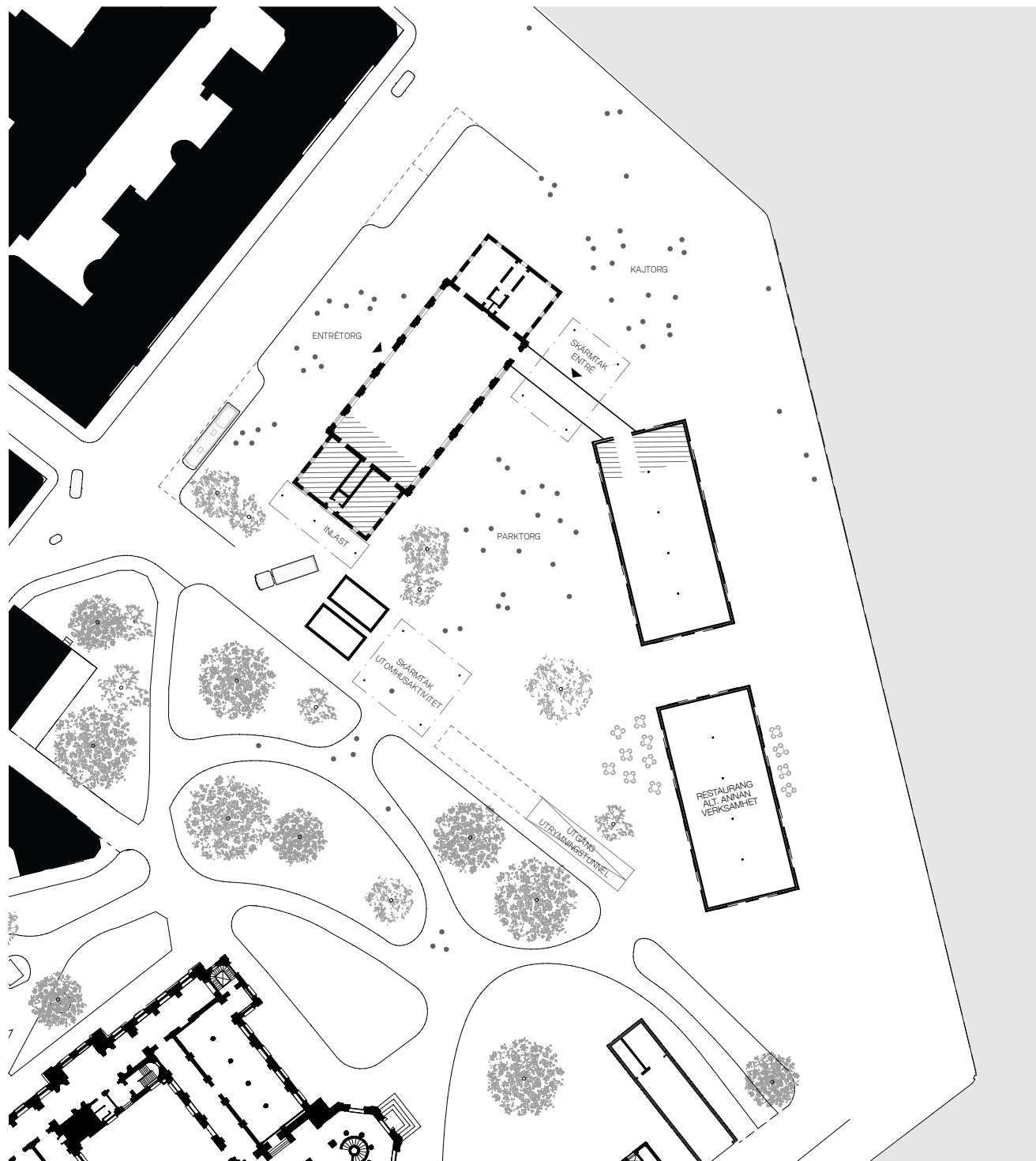
Tullhusets fasader återställs till sitt ursprungliga uttryck. Entrévåningen öppnas upp för att skapa ett generöst och tillgängligt utställningsrum i markplan, medan servande funktioner placeras på plan 1.

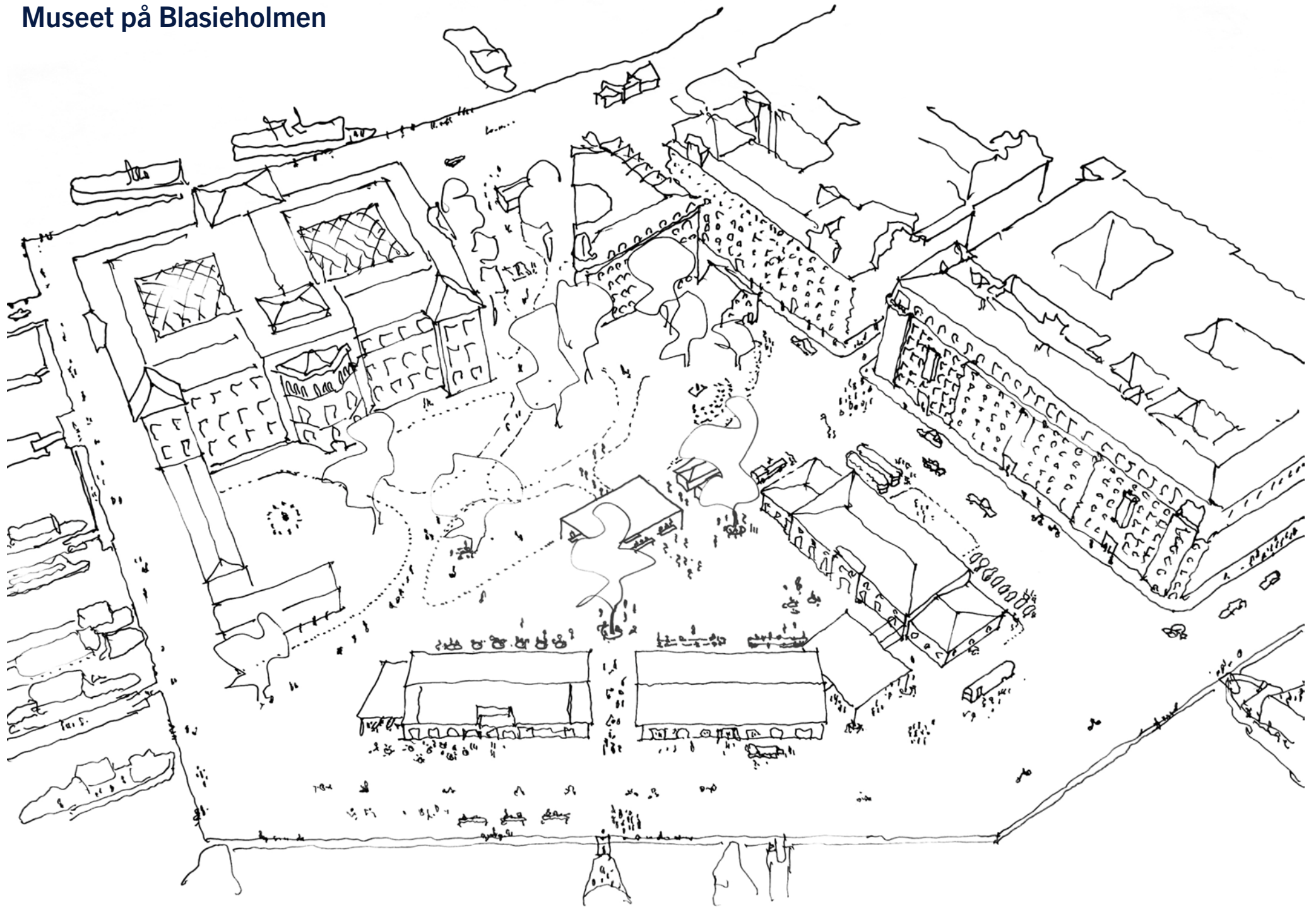
Scenario 1: Tullhuset och ett hamnmagasin

Här skapas ett samtida museum i ett levande kvarter med flera erbjudanden. Parktorget blir en flexibel plats med söderläge, visuell kontakt in i museet, sittmöjligheter, minnesplats och offentlig konst. Fristående skärmtak markerar mötesplatser och entrén.

Sveriges museum om Förintelsen hyr Tullhuset och det intilliggande hamnmagasinet av staden. Det andra hamnmagasinet kan upplåtas till restaurang, café eller annan verksamhet, antingen av staden eller genom museet. Insamlade medel kan bidra till möjliggörandet av detta scenario.

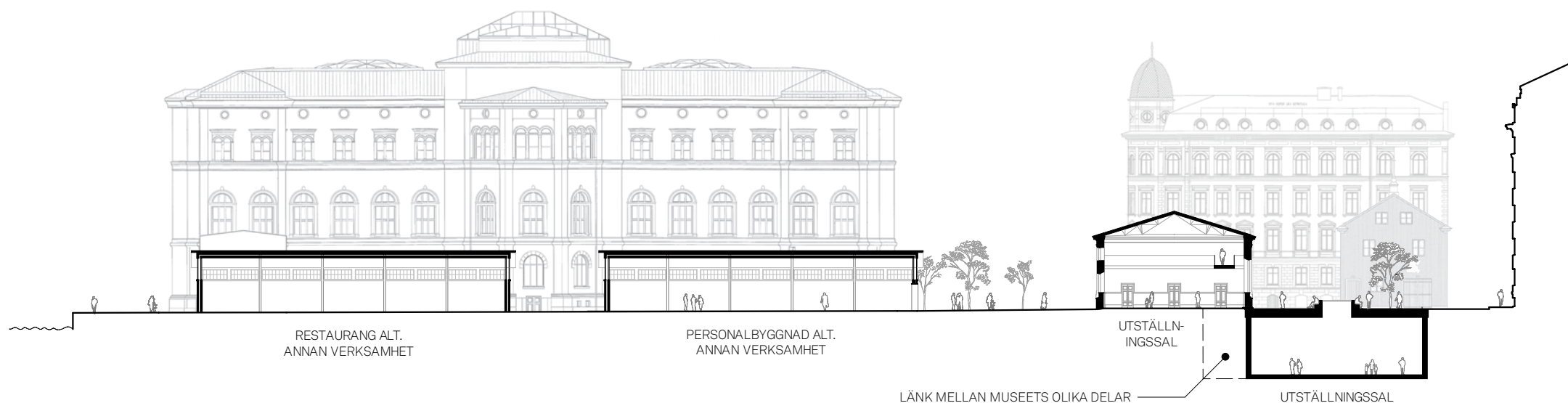
Museet på Blasieholmen

Scenario 2: Tullhuset med utbyggnad under mark

Tullhusets fasader återställs till sitt ursprungliga uttryck och de höga fönstren återskapas. Det senare byggda våningsplanet tas bort, vilket frigör hallens ursprungliga takhöjd och skapar ett generöst utställningsrum med entré i markplan. I Tullhuset rymms även en entréhall, lounge och lokaler för program och pedagogisk verksamhet.

Under mark anläggs en ny utställningssal för tillfälliga utställningar, tillsammans med museets servande funktioner.

Scenario 2: Tullhuset med utbyggnad under mark

Torgen aktiveras som vattennära mötesplatser, med möjlighet till olika aktörer i respektive hamnmagasin. I detta scenario kan museets personalutrymmen placeras i ett av magasinerna eller i någon av myndighetens andra centralt belägna lokaler.

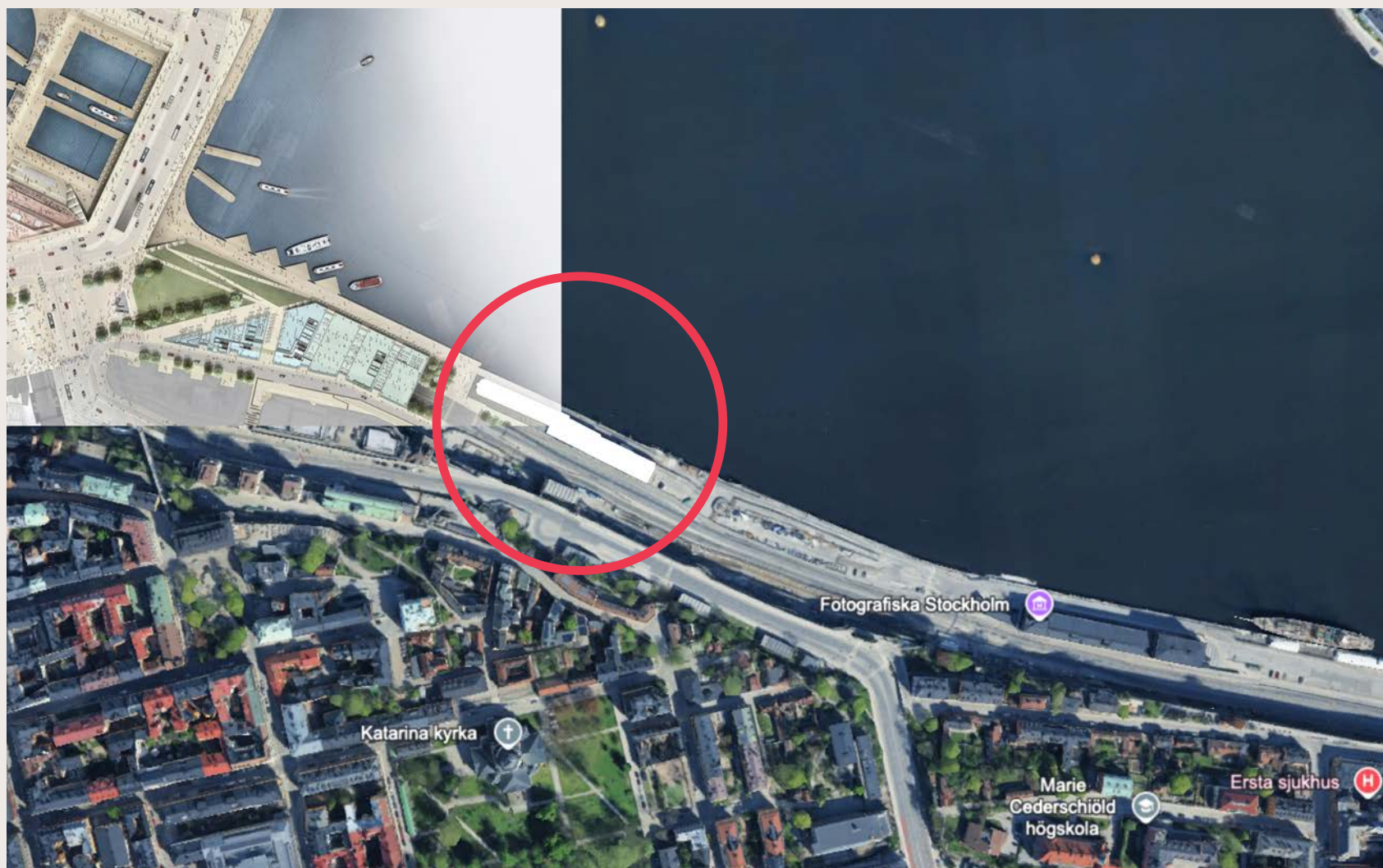
Sveriges museum om Förintelsen hyr Tullhuset av staden. Insamlade medel går till att utveckla en utbyggnad under mark av hög arkitektonisk kvalitet.

Stadsgårdsterminalen

Stadsgårdsterminalen och dess sammanhang

Stadsgårdsterminalen är en tidigare färjeterminal på Stadsgårdskajen intill Slussen. Terminalens framtida användning är inte fastställd. I nuläget hyrs den ut tillfälligt till kulturaktören Kollektivet Livet. Byggnaden ligger i ett område i förändring – mellan platsen för det nya Nobel Center och Fotografiska.

Ett framtida museistråk

Sveriges museum om Förintelsen i Stadsgårdsterminalen kommer stärka kajens framtida roll som ett kulturellt stråk och ett besöksmål för både lokala och internationella besökare.

Museet blir en plats för ungdomar, lärande och framtidstro – tack vare den pedagogiska verksamheten ges skolelever en självklar närvaro i området. På så vis blir museet ett meningsfullt tillskott till de satsningar som redan pågår i Slussenområdet. Samtidigt öppnar etableringen upp för synergier med intilliggande kulturinstitutioner, till exempel en möjlig samverkan med Nobel Center kring gemensam båttrafik till och från Frihamnen.

Foto: Fastighetstidningen

Foto: Stockholm Stad

Stadsgårdsterminalen – en mötesplats för kultur och demokrati

I Stadsgårdsterminalen finns möjlighet att dela lokaler med andra aktörer inom områden som kulturevenemang och demokratistärkande ungdomsprogram. I scenariot där Sveriges museum om Förintelsen hyr hela terminalsbyggnaden av staden, kan delar av byggnaden upplåtas åt samarbetsparter, café eller restaurang. Insamlade medel går till att utveckla byggnaden till en publik kulturinstitution av hög arkitektonisk kvalitet.

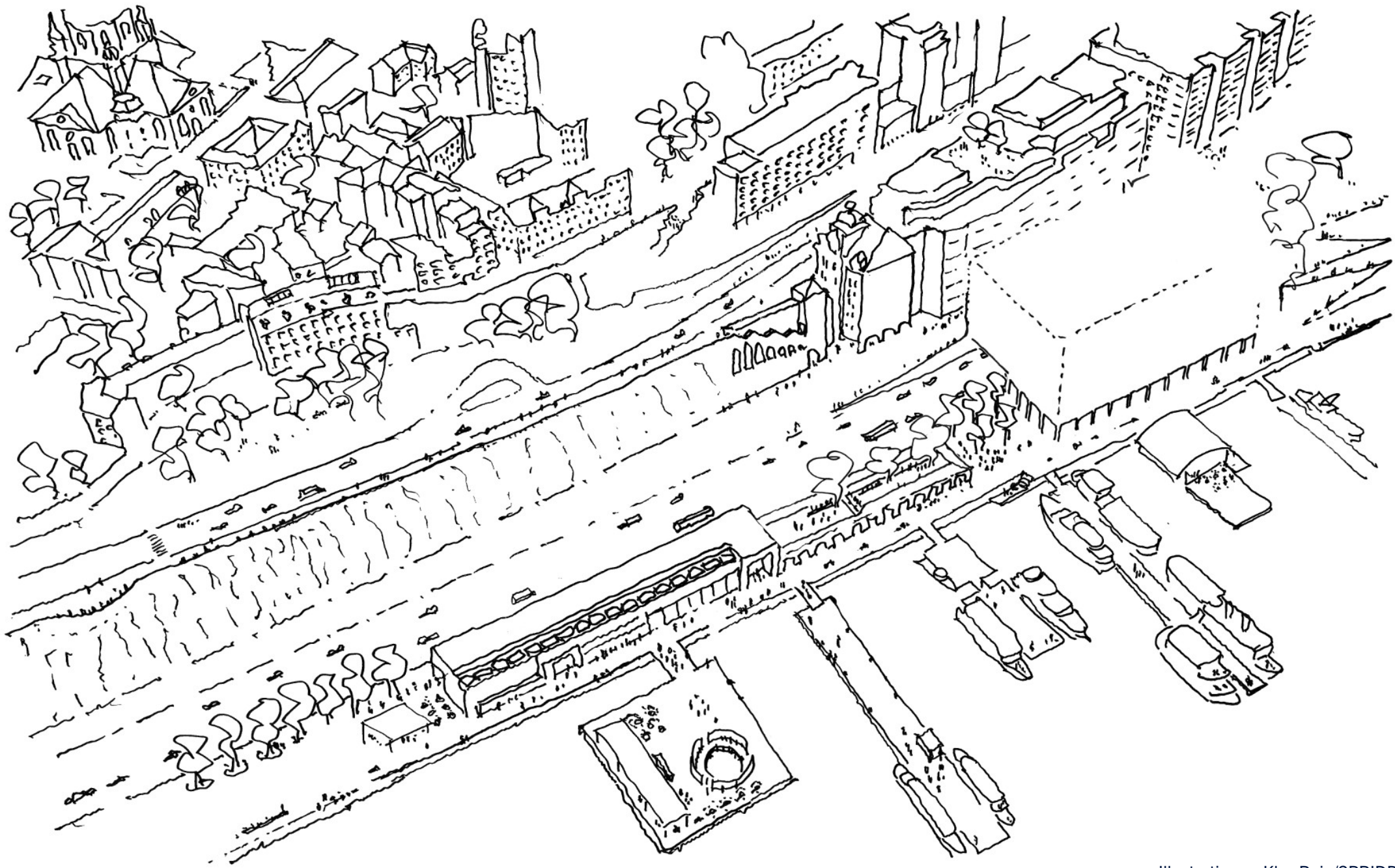

Stadsgårdsterminalen – inbjudande, robust och hållbar arkitektur

Genom att utveckla och förädla den befintliga terminalbyggnaden skapas ett hållbart, samtida museum med internationell karaktär. Terminalens flexibilitet och tillgänglighet gör den väl anpassad för museets behov. Det nuvarande begränsade skyddsvärdet utgör en potentiell tillgång som möjliggör ambitiösa anpassningar och hög arkitektonisk kvalitet.

Museet i Stadsgårdsterminalen

Museet på kajen — en framtida dag på Blasieholmen eller Stadsgårdskajen

FÖRMIDDAG

- 07:00 Kaféet öppnar tidigt med nybakade bagels. Frukostbesökare lockas av doften.
- 08:45 Första gymnasieklassen promenerar från tunnelbanan till en pedagogisk visning och samtal med överlevande genom interaktiva installationer.
- 10:00 En båt lägger till vid museets brygga. Nästa grupp skolelever anländer, denna gång i högstadieåldern.
- 10:50 Polisstuderande, lärare och pedagog från museet samlas för workshop på temat "Historiebruk idag".
- 11:00 De första turisterna anländer, några promenerandes och andra med båt från kryssningshamnen i Frihamnen. Vissa kombinerar besöket med Nationalmuseum eller Nobel Center.

LUNCH

- 11:30 Besökande skolklasser sprider ut sig på parktorget för lunch. Minnesplatsen och torgets konstverk ger upphov till fortsatta samtal.
- 11:50 Lunchrusningen inleds. Museets restaurang lockar en bred målgrupp.
- 13:00 Två nya skolklasser får pedagogiska visningar. Spontana besök i den tillfälliga utställningen.

EFTERMIDDAG

- 14:00 Ministerbesök från Finland.
- 15:00 Visning för allmänheten av basutställningen. En mix av föräldralediga, en komvuxklass och några äldre tar tillfället i akt.
- 15:30 Museets ungdomsråd arbetar i ett grupprum med att förbereda en poesiworkshop på temat "Hopp".
- 16:00 Museets uterum lockar besökare att slå sig ned och fånga solens sista strålar. Med sitt mikroklimat skapas här en härlig oas mitt i stan. Cykelkaféet finns på plats om man önskar sig något enkelt.

KVÄLL

- 17:00 Visning på engelska av den tillfälliga utställningen "Konst efter Förintelsen".
- 17:00 AW i restaurangen. Några stockholmare stannar för ett glas och njuter av utsikten över vattnet.
- 18:00 Middagsgäster anländer till museets restaurang.
- 18.30 Bokrelease i museets lounge för en bok om medierapportering från krig. Panelsamtal med dagspressens chefredaktörer.
- 19.00 Samarbetspart lånar grupprummen för demokrati- och ledarskapsutbildningar för ungdomar.
- 23:00 Restaurangens ljus lyser över vattnet. Lätt sorl hörs längs kajen.

Referenser

Referenser

Tidigare bruksbyggnader som kulturinstitutioner.

Fondazione Prada, Milano
Arkitekt: OMA
Foto: Prada Group

London Museum, Docklands
Foto: London Museum

Aktivering av kaj, Venedig
Arkitekt: Han Tümertekin
Foto: Cemal Emden

Referenser

Tidigare bruksbyggnader som kulturinstitutioner.

United States Holocaust Memorial Museum, Washington
Arkitekt: James Ingo Freed

V&A Museum of Childhood, London
Arkitekt: Caruso St John Architects
Foto: Luke Hayes / V&A Museum

Referenser

Tidigare bruksbyggnader som kulturinstitutioner.

Atelier Luma, Arles
Arkitekt: Assemble
Foto: Joseph Halligan

Schoenenkwartier Museum, Waalwijk, Nederländerna
Arkitekt: Civic Architects
Foto: Stijn Bollaert

Referenser

Uterum.

Uterum där äldre byggnadsdelar samsas med nya tillägg.
Kolumba Museum, Köln
Arkitekt: Peter Zumthor
Foto: Raimond Spekking

Rumsskapande skärmtak.
Vieux Port, Marseille
Arkitekt: Foster+Partners
Foto: Nigel Young

Referenser

Inblickar och utblickar.

Black Silo, Deventer
Arkitekt: Wenink Holtkamp Architecten
Foto: Tim Van de Velde

Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk
Arkitekt: Jørgen Bo and Vilhelm Wohlert

Referenser

Länkande byggnad.

Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk
Arkitekt: Jørgen Bo and Vilhelm Wohlert
Foto: Ulrik Jantzen

Referenser

Utställningsrum under mark.

Konstmuseum, Chur
Arkitekter Barozzi Veiga
Foto: Simon Menges

Museum under mark, med landskap av taklanterniner.
Amos Rex, Helsinki
JKMM Architects

